

A MAGYAR NÉPMESE NAPJA

Benedek Elek 1859. szeptember 30-án született, 2005 óta ezen a napon ünnepeljük a Magyar Népmese Napját. A fejezetben Benedek Elek által gyűjtött és átdolgozott állatmesékkel találkozhatok. Tudod-e, milyen egy hencegő kiséger? Vajon mit vett egy másik kiséger a krajcárjából, és kit választott magának feleségül? Szerinted van olyan ökör, amelyik nagyobb egy elefátnál? A kérdésekre a választ megtudod, ha elolvasod a fejezet meséit. Jó olvasást!

- ! A következőkben állatokról fogunk olvasni. Mindenki készítse elő egy lapot, és egy perc alatt írjon annyi állatot, amennyi eszébe jut! Ki gyűjtött a legtöbbet? Válasszatok ki egy állatot a saját listátokból! Írjátok le, milyen ez az állat! A többiek találják ki, melyik állatról lehet szó!

A LÓ MEG AZ EGÉR

Egyszer egy ló megunta a gazdáját, s elbujdosott.

Kötőfék¹ volt a fejében, s annak a szára vonszolódott² a földön.

Meglátta ezt egy kis egerecske, s hopp, a szájacskájával megfogta a kötőfék szárának a végét!

Aztán hirtelen a ló elébe futott, s ment előtte, mintha ő vezette volna a lovat.

— Na lám — cincogott az egerecske —, milyen erős vagyok!

Vezetem a lovat!

A ló semmit sem szólott, csak mosolygott magában.

Ment, mendegélt szép csendesen a hengegő egerecske után.

Az meg csak cincogott tovább:

— Szép, szép, ó de szép, én vezetem a gebét!⁴! —

Így cincogott, hengegett az egerecske, de egyszerre torkán akadt a csúfolódó nóta.

Torkán akadt bizony, mert egy nagy folyó partjára értek.

Nosza, egerecske, vezesd át ezen a folyón a lovat!

— Előre! Előre! — szólalt meg most a ló. — Mit álldogálsz, hős egér?

Vezess át a folyón, hisz csak térdig ér!

Mondta az egerecske:

— Van eszem, hogy nem teszem, mély ez a víz énnekem!

— Na, mindjárt megmutatom, hogy nem mély — mondta a ló. Szépen bement a folyóba, s megállott a közepén.

— Látod-e, te kis egér, a folyó csak térdig ér! —

— Az ám, neked, de nem nekem! — válaszolt az egerecske.

— Ami neked térdig ér, Megfúl abban az egér! —

Így cincogott az egerecske, aztán könyörögve kérte a lovat:

— Jere vissza, végy hátadra, vigy által a túlsó partra! —

— Jól van — mondta a ló —, általviszlek, ha megfogadod, hogy nem hengepsz többet.

Most már ezt cincogta az egerecske: — Esküszóval fogadom, magam többre nem adom, mint amennyit ér egy kicsi egér. —

— Úgy legyen — mondta a ló, s általvitte a folyón az egerecskét.

¹ A ló fejét átfogó kötélből vagy bőrszíjból készült szerszám. Ennek segítségével vezetik vagy kötik meg a lovat.

² Húzódott.

³ Dicsekvő.

⁴ Sovány, gondozatlan ló.

FELADATOK A MESE FELDOLGOZÁSÁHOZ

1. Keresd meg a szövegben és húzd alá a mese szereplőit!

2. Keresd meg a szövegben a következő mondatokat és írd le, hogyan végződnek!

Meglátta ezt egy kis egerecske, s _____

Torkán akadt bizony, mert _____

Szépen bement a folyóba, s _____

3. Pótold a szövegrészletet a hiányzó szavakkal!

A ló _____ sem szólott, csak _____ magában. Ment, _____

szép csendesen a _____ egerecske után. Az meg csak _____

tovább: Szép, szép, ó de szép, én vezetem a _____!

4. Pótold a múlt idő hiányzó –t illetve –tt jelét!

Egyszer egy ló megun__ a gazdáját, s elbujdoso___. Kötőfék vol__ a fejében, s annak a szára vonszolódo__ a földön. Meglá__a ezt egy kis egerecske, s hopp, a szája cskájával megfog__a a kötőfék szárának a végét! Aztán hirtelen a ló elébe futo__, s men__ előtte, mintha ő veze__e volna a lovat.

– Na lám – cincogo__ az egerecske –, milyen erős vagyok! Vezetem a lovat!

5. Kösd össze a megfelelő tulajdonságokkal a két főszereplőt!

ló

egér

bölcs, hencegő, nagyképű, okos, megfontolatlan, dicsekvő, higgadt, eszes

6. Egészítsd ki a rajzot a hiányzó elemekkel!

7. Írj a téglalapokba olyan szavakat, szókapcsolatokat, amelyek segítenek, hogy elmeséld a társadnak, mi történt a mesében!

8. **Rajzold le azt a részt a meséből, ami neked a legjobban tetszett!**

Adj címet a képednek!

CÍM: _____

9. **Hallgasd meg a mesét, és válaszolj a következő kérdésekre!**

Mit tett az egér, miután meglátta a lovat?

Mit csinált a ló, miután látta, mire készül az egér?

Mitől és miért rettent meg az egér?

Segített a ló az egéren?

Mit gondolsz, mi a mese tanulsága?

10. Folytasd!

egyél - enni;

vegyél - _____; vigyél - _____; legyél - _____;

gyere - _____; igyál - _____; tegyél - _____

11. Folytasd!

a) mendegélni – mendegélj; mosolyogni - _____;

szólni - _____; cincogni - _____

b) Írj 8 további hasonló alakú szót!

12. Hogyan mondanád másképpen? Gyűjts rokon értelmű szavakat!

henceg _____

vonszolódik _____

mendegél _____

elbujdosott _____

megfogadod _____

eskü _____

13. Pótold cselekvésekkel a következő szóláshasonlatokat!

Pl. Áll, mint szamár a hegyen.

_____, mint borjú az új kapura.

_____, mint kiskutya az ugatásba.

_____, mint macska a forró kását.

_____, mint a nyúl.

_____, mint kacska a nokedlit.

_____, mint szürke szamár a ködben.

Állva _____, mint a ló.

bámul	nyeli
	kerüli
belejön	fut alszik
	eltűnik

14. Írd körül, mit jelent a következő mondat!

Torkán akadt a nóta. _____

15. Melyik közmondás vagy szólás illik leginkább a mesére? Húzd alá!

a) Gyáva, mint egy egér.

Aki fél a víztől, nem eszik halat.

Veri a mellét.

A lónak is négy lába van, mégis megbotlik.

b) Rajzold le a neked leginkább tetsző szólást, illetve közmondást!

16. Keresd meg, húzd alá és írd le a következő igék megfelelő alakjait a szövegből!

megun, elbujdosik, meglát, megfog, átvezet, megszólal, megmutat, megáll, általvisz

Mit gondolsz, mikor válik el az igekötő az igétől? Mikor írjuk egybe és mikor külön?

17. Írj mondatokat a következő szavakkal
(Pl.: Az egér meglátta a folyót.)!

meglát _____

átlát _____

kilát _____

belát _____

lelát _____

18. Mi a különbség a két alak között?

Hogyan fordítanád ezeket a mondatokat arra a nyelvre, amit a magyaron kívül még jól használasz?

a) Lát egy folyót. – Meglát egy folyót. _____

b) Fogja a kötőféket. – Megfogja a kötőféket. _____

c) Vezeti a lovat. – Átvezeti a lovat. _____

d) Áll a vízben. – Megáll a vízben. _____

e) Fogja a kezét. – Megfogja a kezét. _____

Megjegyzés:

- Az igekötős igék gyakorlásához használható énekek:
- Általmennék én a Tiszán ladikon.....
- Megfogtam egy szúnyogot...
- Megkötöm lovamat

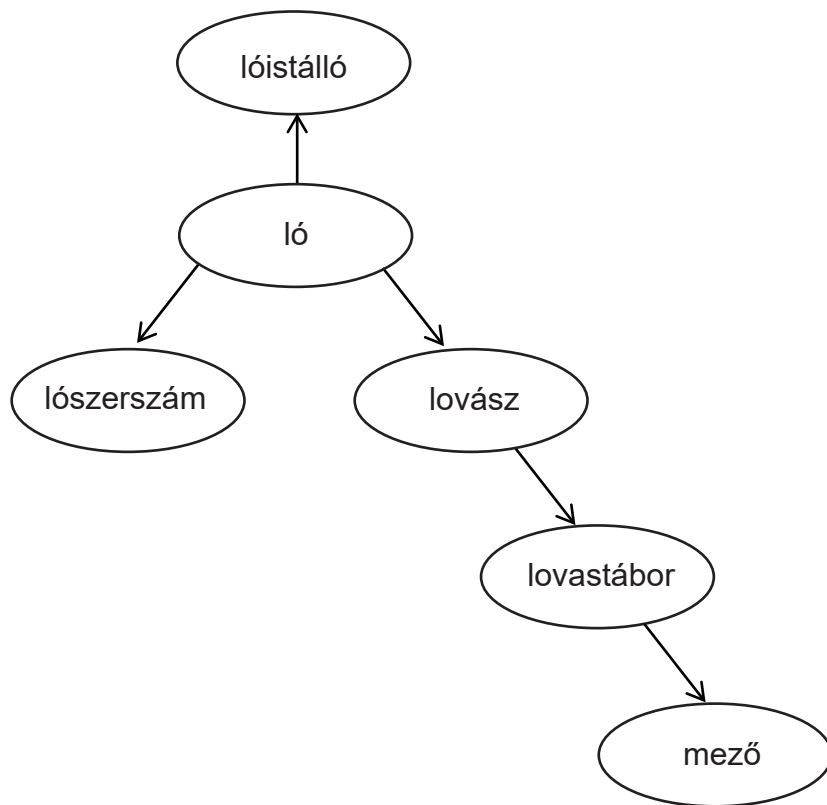
A következő linken megtalálható az énekek szövege:

19. Szólánc fűzése. Alkoss egy legalább 8 szóból álló szóláncot a háziállatokból és a velük kapcsolatos szavakból úgy, hogy az új szó az előző szó utolsó betűjével kezdődjön (pl. ló-ól-liba-alom...)!

20. Gyűjts szavakat, melyek a ló szó fogalmkörébe tartoznak!

Készíts gondolattérképet annak alapján, hogy miről mi jutott eszedbe! Pl.:

21. Keresd meg a betűrácsban a szavakat!

A kimaradt betűk egy, a mesével kapcsolatos szót rejtenek.

R	A	K	E	J	L	A	A
G	K	S	Z	S	Ó	É	N
O	H	Ö	P	E	K	T	Ó
C	E	M	T	I	N	Ü	T
N	N	T	Ó	Ő	A	B	Á
I	C	É	C	S	F	I	K
C	E	K	U	E	G	É	R
T	G	E	B	E	Y	A	K

KÖTŐFÉK

EGÉR

LÓ

HENCEG

GEBE

CINCOG

NÓTA

TÓ

MEGFEJTÉS: _____

22. Milyen állatok bújtak el a következő mondatokban?

Valahol elkallódott a zoknim. _____

Végre ő is megértette a feladatot. _____

Tegnap Irma Lacinak is segített a feladatok megoldásában. _____

A róka csalafinta állat. _____

23. Válaszolj a kérdésekre! Beszélgetek a meséről!

Milyenek ismertétek meg a figurákat?

Milyen a ló? Milyen a kiséger? Mutassátok be! Beszéljete a jó és a rossz tulajdonságaikról is!

Milyen tanácsot adnátok a kiségernek? Melyik tulajdonságain kellene változtatnia?

Miért?

24. Szerepjáték

Meséld el a történetet a képek segítségével!

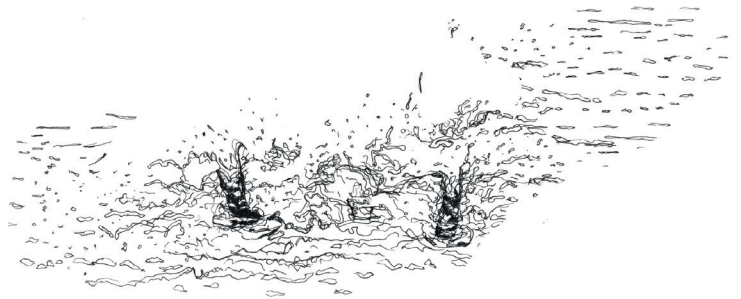
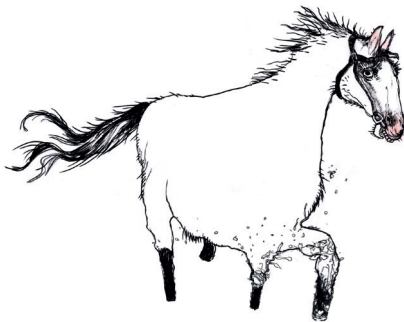
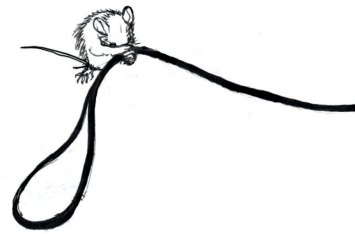
a) Meséld el a ló szerepében!

b) Meséld el az egér szerepében!

Megjegyzés: Ebben a játékban arra nyílik lehetőség, hogy a gyerekek beleképzeljék magukat egy-egy szereplő helyzetébe. A lényeg, hogy egy adott szereplő nevében egyes szám első személyben szólaljanak meg, például: Nagyon féltem, amikor megláttam a nagy vizet. Olyan félelmetes volt, és én olyan nagyon kicsi lettem hirtelen.

Morajló hangokat hallottam, mintha gúnyolódva beszélt volna hozzám a folyó:

No most légy bátor, kiséger! –mondja az egér.

25. Vicces szójáték

Gyűjtsetek olyan szavakat, amelyeknek végén legyen a ló szó, pl. vasaló, kapcsoló, stb.!

Tegyetek fel egymásnak találós kérdéseket: pl. Melyik ló varázsolja a gyűrött ruhát simára? (a vasaló) Milyen ló lobog a szélben? (a zászló) Melyik ló tud csalni? (a csaló)

26. Ének a fenti szójátékhoz

Ha több mondatot kitaláltatok, együtt megtanulhatjátok és elénekelhetitek a következő tábori dallamra:

Ó, Zsuzsanna, ó Zsuzsanna...

Ó, Zsuzsanna, Ó Zsuzsanna!

Jaj de éhes már a banda.

Ó Zsuzsanna, ó Zsuzsanna!

Jaj, de éhes már a banda.

Minden ember ember, csak a hóember nem ember...

Minden várban laknak... csak a lekvárban nem laknak...

Minden tóban val hal... csak a tolltartóban nincs hal...

Minden dió dió... csak a rádió nem dió.

Minden ló egy állat...csak a vasaló nem állat.

Minden ló tud futni....csak a padló nem tud futni.

Minden ló egy emlős.....csak a kandalló nem emlős. stb.

27. A következő játékok a mese részletesebb feldolgozását szolgálják:

a) Szoborjáték

A mese vagy a történet egy jelenetét mutatják be a gyerekek. Lehet választani rendezőt, aki beállítja a tanulókat, vagyis különféle utasításokat ad: hogyan álljanak, milyen legyen a testtartásuk, a gesztusaik, a mimikájuk, a köztük lévő távolság stb. Ha például azt a jelenetet játsszák el, amikor a ló megleckézteti a folyóparton az egeret, az egér ijedt arcot vág, megfeszülnek arcizmai, a ló pedig türelmes, közben nyugodtan, bölcsen figyel és kedvesen mosolyog.

b) Következményjáték

Ennél a játéknál a mese, a történet továbbgondolása a feladat: mi történhetett másnap, egy hét múlva, öt év múlva? A kitalált folytatást, következményt természetesen el is lehet játszani.

c) Hangaláfestés

A gyerekek, míg olvassuk vagy elmondjuk a mesét, valóságos hanghatásokkal kísérik a cselekményt! Például utánozzák az erdő hangjait madárcsiripeléssel, a folyó zúgását morajló hanggal, vagy az egyes állatok hangját hangutánzó szavakkal, stb.! Természetesen különféle hangszereket is felhasználhatnak.

28. Rajzoljátok le kedvenc állatotokat, és küldjétek el az AMAPEDNEK!

A legjobban sikerült munkák az aktuális tanév végén (június 15.) jutalomban részesülnek.

Súgj egy állatot a párod fülébe! A párodnak utánoznia kell az állat hangját. Vajon kitalálják a többiek, melyik állatra gondoltál?

AZ EGERECSKE

Volt egyszer egy egerecske. Ez az egerecske elment országot-világot látni, szerencsét próbálni, s amint ment, mendegélt, talált egy krajcárkát³.

Hej, megörült az egerecske a krajcárkának!

– Na most – mondogatta magában –, mit vegyek ezen a krajcárkán? Mogyorót? Nem, azt nem veszek.

A mogyorónak el kellene dobni a héját. Diót?

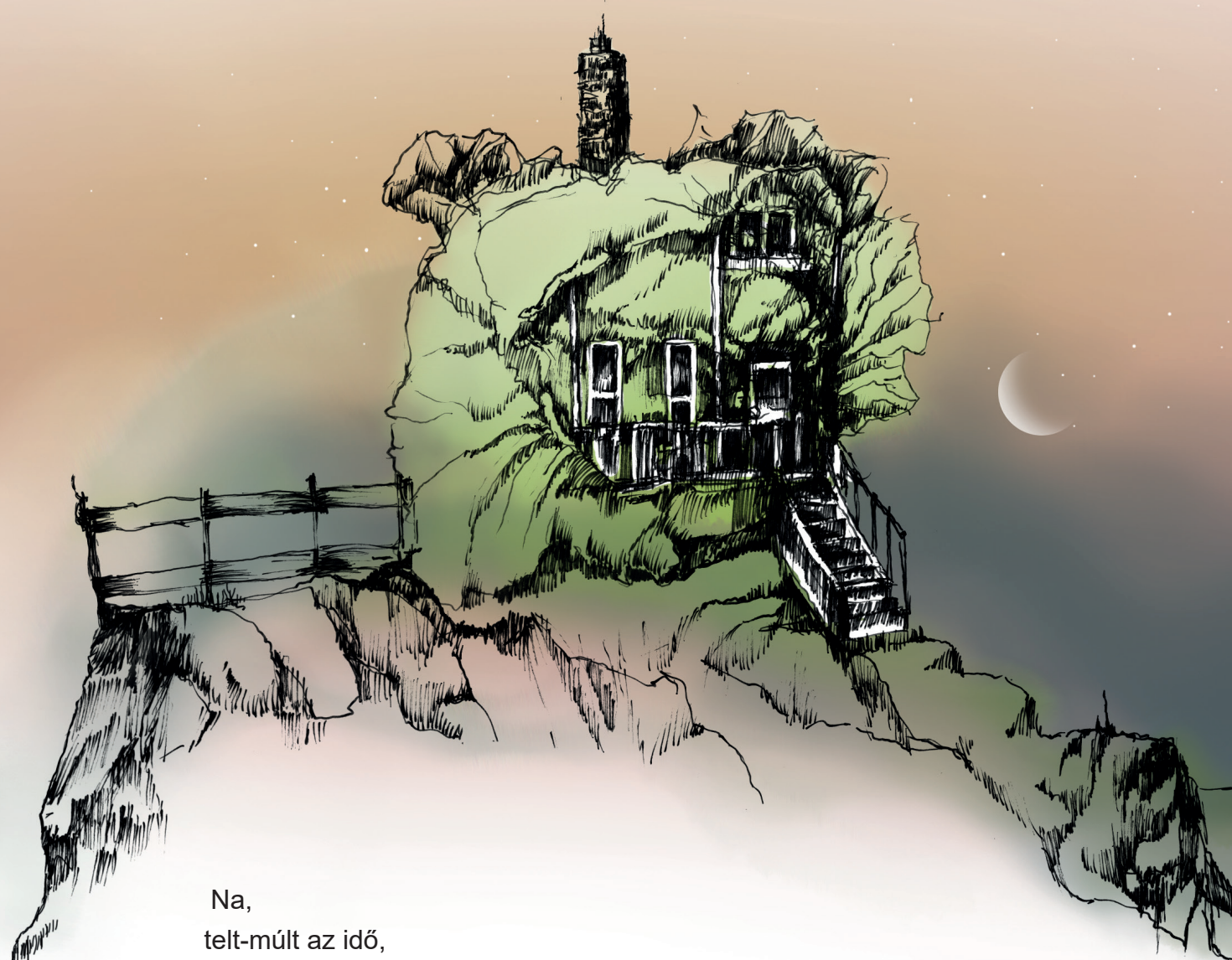
Annak is el kellene dobni a héját. Talán mandulát veszek? Ugyan minek?

A héját annak is el kellene dobni.

Eh, veszek káposztafejet. Az ám, káposztafejet. A káposztából házat építek magamnak. Az ám, házat. A nagy leveleiből építek falakat meg födelet. A kicsi leveleiből jó puha ágyacskát csinálok. Még paplanocska is telik belőle. Ó de jó lesz, ó de jó!

Hát vett egy káposztafejet, s abból olyan szép házat épített, hogy aki látta, megcsodálta.

³ A 19. század elején használt fizetőeszköz

Na,
telt-múlt az idő,
egyszer az egerecske kihajolt az ablakon, hadd
lássa, mi újság odakint. Ihol jött éppen a bárányka, s amint
meglátta a szép házacskát, ablakocskában az egerecskét, felszólt
hozzá:

- Hé, egerecske, nem vennél feleségül engem?
 - Vennék biz én, ha szépen énekelnél.
 - Be-e-e, be-e-e - bégetett a bárányka.
 - Juj, de csúnyán énekelsz – sipított⁴ az egerecske. Menj csak tovább egy házzal!
- Alig ment el a bárányka, jött egy kis kacsa. Az is megkívánta a szép házacskát, s felszólt az ablakba:
- Hallod-e, egerecske, nem vennél-e feleségül engem?
 - Vennék biz én, ha szépen énekelsz.
 - Háp, háp, háp - hápogott a kacsa.
 - Juj, juj, elég, elég – cincogott az egerecske, s bedugta a fülét, hogy ne hallja az éktelen⁵ csúf hápogást.

⁴ Kellemetlenül magas hangon beszél

⁵ Feltűnően csúnya

– Fel is út, le is út! Nem kellesz te nékem!

Elment a kacsza nagy szégyenkezve, s mindjárt jött egy tyúkocsksa. Bezzeg hogy az is szeretett volna ott lakni a káposztaházacskában.

– Kot, kot, egerecske, elvennél-e feleségül?

– El, ha szépen énekelnél.

– Kot, kot, kot, kot, kotkodács!

Három likba hat tojás! – énekelt a tyúkocsksa.

– Elég, elég, ne tovább! – ájuldozott az egerecske.

– Még a házacskám is összedűl, olyan csúnyán énekel.

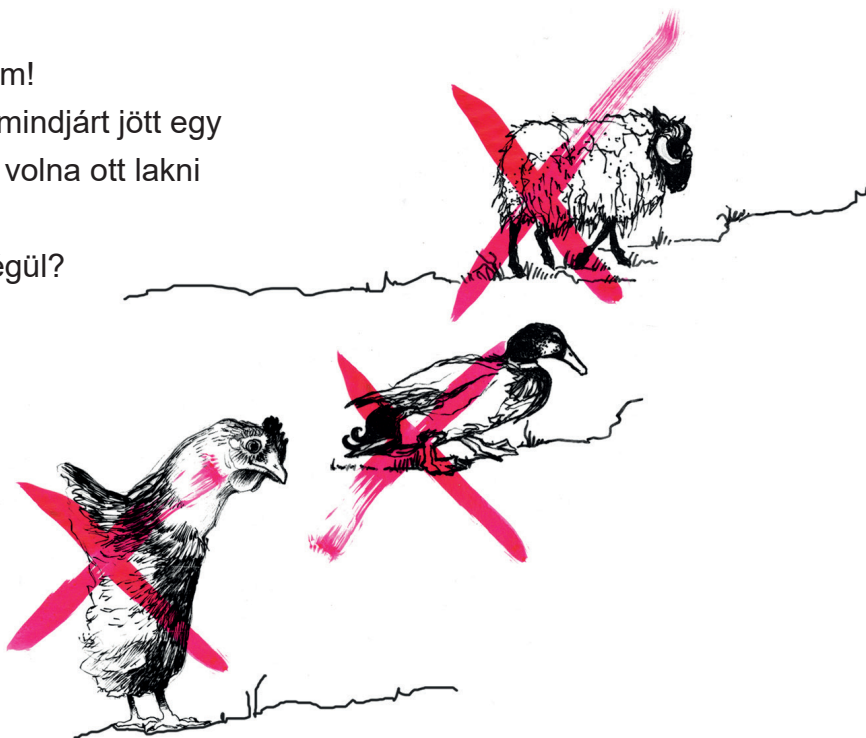
Nem kellesz feleségnek!

Elment a tyúkocsksa, s nyomban jött utána egy cirmos cicácska.

A bajuszát pödörgette⁶, magát illegette-billegette, s felszólt az egerecskének:

– Egerecske, kedves egerecske, elvennél-e engem feleségül?

– El bizony, pedig bajuszkád van, ha szépen énekelnél.

Miáu, miáu, miáu!
énekelt a cirmos cica.

– Ó de szép, ó de szép! –
cincogott az egerecske.

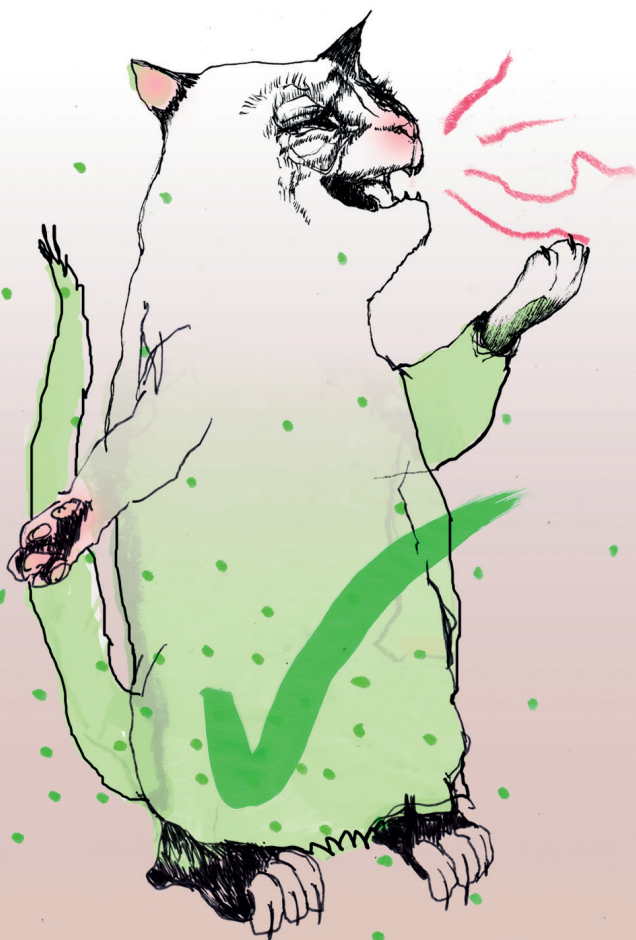
– Jere a házacskámba, szép cirmos
cicácska, feleségül veszek.

Egyszeribe megesküdték, nagy
lakodalmat csaptak.

Hét nap és hét éjjel mind ettek-ittak,
táncoltak.

Addig ettek, addig ittak, hogy
egyszerre csak minden elfogyott.

Jaj, istenkém, mi lesz most?!

⁶ Csavar, sodor

– Na, ne búsulj, édes cicácskám
– mondotta az egerecske –,
majd hozok én neked ételt is,
italt is elegendőt.
Csak te maradj itthon,
őrizd a mi házacskánkat!

Ment, mendegélt az egerecske,
addig ment, addig mendegélt,
hogy egy kutacskához ért.

– Na, ebből iszom egyet –
mondotta az egerecske, s hopp,
beleszökött a kutacskába.

Az ám, beleszökött, de most hogy jó ki onnét?

Hej, úszkált az egerecske jobbra-balra,
de nem tudott kimászni a kutacskából.

Na, most itt hal meg szörnyű halálának halálával.
Itt bizony!

Dehogy hal, dehogy hal!

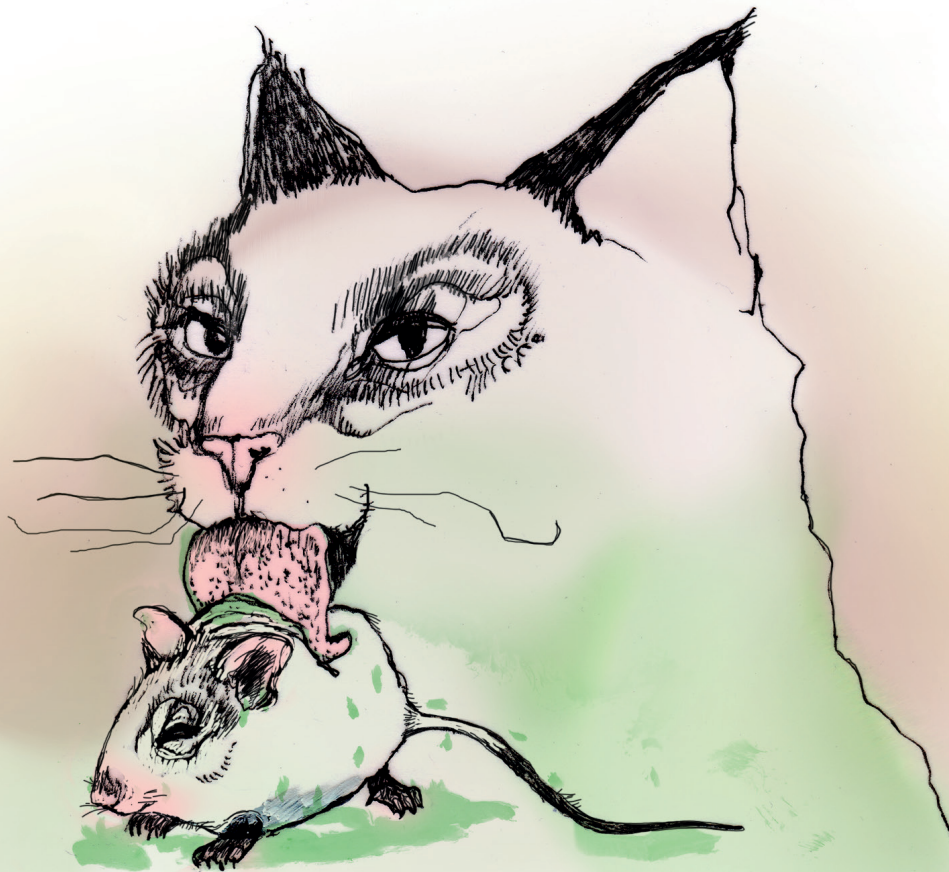
A cirnos cicácska nyugtalankodott,
hogy olyan sokáig elmaradt az ő uracskája,
s utánament.

Addig ment, mendegélt, hogy éppen a kutacskához ért.

– Ó, ó, édes kicsi uracskám – nyávogott a cicácska –,
mármost hogyan húzzalak ki?
Mefoghatom a fülecskédet?

– Ne, ne – sikoltozott az egerecske –, az fájna!

- Hát talán a lábacskaodat fogjam meg?
- Ne, ne, azt se! Az is fájna!
- Talán a farkacskaodnál fogva húzzalak ki?
- Jó lesz, jó lesz, édes feleségecském. Fogd meg a farkincámat!

Megfogta a cicácska az egerecske farkincáját, szépen kihúzta, aztán elmentek egy diófa alá, ott leültek, s várták, hogy az egerecske ruhája megszáradjon.

Ó, jaj, de mi történt! Egyszerre csak leesett egy dió, s éppen az egerecskének a fejére esett!

Egerecske fejét betörte a dió, s akkora púpot ütött rajta, mint az öklöm.

– Ó, ó, mit csináljak, mit csináljak! – jajgatott, nyávogott keservesen a cicácska.

– Nyalogasd a fejem búbját, hogy ne fájjon! – nyöszörgött az egerecske.

Nosza, a cicácska nyalni kezdte az egerecske feje búbját, nyalta, nyalta, s közben nagyokat csettintett a nyelvével:

– Ó, de pompás, ó, de jó!

Addig nyalta, nyalogatta, míg egyszerre csak – hamm! – bekapta az egerecskét egészen.

Azóta eszi meg a macska az egeret. Aki nem hiszi, járjon utána!

FELADATOK A MESE FELDOLGOZÁSÁHOZ

1. Írd le, kik a főszereplők a mesében!

2. Milyen állatokkal találkoztál még a mese elolvasásakor?

a) Nevezd meg őket!

b) Milyen hangokat adnak ki ezek az állatok? Írd le a hangutánzó szavakat!

3. Számold meg az eseményeket sorrendben!

- beleesett a kútba
- nagy lakodalmat csaptak
- kihúzta a farkánál fogva
- nyalogatta, majd hamm! - bekapta
- káposztából házat épített
- elment szerencsét próbálni

4. Lásd el a megfelelő toldalékkal a kutacska szót!

Odaért egy kutacska _____

Iszik a kutacska _____

Beszökött a kutacska _____

Kimászik a kutacska _____

Benmaradt a kutacska _____

Kihúzta a kutacska _____

5. Válaszolj a kérdésekre egy mondatban!

Mit talált az egerecske?

Mit vett rajta?

Mit épített magának?

Ki jött arrafelé először?

Kik jöttek még arra?

Mit kérdeztek az állatok?

Ki énekelt a legszebben?

Miért esett a kútba az egerecske?

Hogy húzta ki a macska?

Mi történt az egérrel?

6. Toldalékold a következő szavakat a példa alapján!

ajándék, hír, válasz

Megörült a krajcárNAK.

Megörült az ajándék... _____

7. Írj ki a szövegből legalább öt szót, amelyben kicsinyítő képző (-ka, -ke, -cska, -cske) található: pl. báránka, egerecske!

8. Mely szavak kicsinyítő képzős alakjai a következők?

a) egerecske - _____; könyvecske - _____;

majmocska - _____; csigácska - _____;

tyúkocska - _____; kezecske - _____;

libácska - _____; fejecske - _____;

halacska - _____; lábacska - _____;

gyerekecske - _____; lovacska - _____;

emberecske - _____; tavacska - _____;

virágocska - _____; békácska - _____;

tehenecske - _____; hangyácska - _____;

házacska - _____; csillagocska - _____;

madaracska - _____; felhőcske - _____;

b) Beszéljétek meg, mit vettetek észre a helyesírással kapcsolatban!

9. Néhány szónál így is lehet: anyu – anyuka, kenyér - kenyérke

Keress olyan szavakat, amelyeknél a -ka/-ke toldalék nem működik!

lány - _____; asztal - _____; egér - _____;

cicus - _____; kutyus - _____; madár - _____;

mókus - _____; néni - _____; bácsi - _____

10. Hogy hívják a barátodat? Mondjátok el egymás nevét kicsinyítő képzős alakokkal!

ÁDÁM – Ádámka, Andrea - _____

Játsszátok el a *Lánc, lánc, eszterlánc* című játékot a kicsinyítő képzős nevekkel (pl. forduljon ki Katika)!

11. MiBŐL miT épített az egerecske? Keresd ki a szövegből és írd le!

12. Keresd ki a szövegben a “kell” alakjait, a hozzájuk kapcsolódó szavakkal írd meg a mondatokat!

13. Alkoss mondatokat! Pl.: az egér – kell – elmenni - étel – Az egérnek el kell mennie ételért.

a) bárányka – kell – énekel – ének

b) tyúkocska – kell – befejezni – éneklés

c) cicuska – otthon – kell – maradni

d) cicuska – kell – kihúzni – egerecske – kút

e) cicuska – kell – segíteni – sebesült – egerecske

f) én – kell – gyakorolni – az ének

g) ti – kell – elolvasni – mese

14. Mit jelent: Nem vennél feleségül engem? Hogyan mondanád ezt egy másik nyelven?

15. Hány helyre teheted ebben a mondatban a NEM szót?

Minden mondatban csak egyszer használd a NEM szót!

Az egerecske épített a káposztából egy szép házacskát.

a) _____

16. Melyik kérdőszót tudod mindegyik mondatnál használni?

országot-világot lát _____

szerencsét próbál _____

talált egy krajcárkát _____

el kellene dobni a héját _____

mandulát veszek _____

veszek káposztafejet _____

17. Keress a szótagokból állatneveket! Próbáld minél többet találni!

(Egy szótagot többször is felhasználhatsz!)

MA	LI	RI	KECS	CI	PA
RI	KE	KAS	LAC	PU	BO
CSI	KÓ	BA	CA	BE	KA
CSIR	BI	KA	KO	KAN	KE

18. Nálam van a...

Használjátok a mellékletet a 177. oldalon!

Mindenki kap egy kártyát, és azok elárulják, mit kell tennetek!

19. Pantomim

A mellékletben található képkártyák segítségével (181. oldal) játsszatok mutogatós játékot! Rendeződjete párokba, és húzzatok egy kártyát! 60 másodperc alatt kell a társatoknak kitalálni az adott szót. Ha ez sikerül, kaptok egy pontot. Ha nem, a többiek is találgathatnak.

20. Élő memory (páratlan számú játékos számára)

Játsszatok a 181. oldalon található mellékletben szereplő szó- és képkártyák segítségével!

Egy játékosnak el kell hagynia a termet. A teremben maradt játékosok kártyát húznak, és ezzel egy állat szerepét öltik magukra. Fontos, hogy egy állatot 2 játékosnak kell kihúznia. Amikor a kiküldött játékos visszaérkezik a terembe, mindenki csendben és szétszóródva áll. A találgató odamegy valakihez, és megérinti a vállát. A megérintett személy állathangot ad ki, méghozzá azét az állatét, majd gyorsan ismét elhallgat. A találgató továbbmegy, és egyenként érinti meg a játékosokat, míg a párokat meg nem találta.

21. Tervezz plakátot, melyen ezt a mesét ajánlod a többieknek!

Gyűjts hozzá képeket, információkat! Jó munkát!

22. Hol a macska?

Elkóborolt a macska, keressük meg! Szétrakunk mindenfelé a teremben székeket, de eggyel kevesebbet, mint amennyien vagyunk.

A gyerekek helyet foglalnak. Az álló játékos odamegy valakihez, s megkérdezi: "Komámasszony/ uram, hol a macska?" Ő válaszol, mond egy nevet a jelenlévők közül: pl. "Annánál". Ekkor mindenki feláll, és helyet cserél.

A kérdező játékos viszont csak Anna helyére ülhet le. Ha nem sikerül neki, folytatja a kéredezést, ha igen, akkor az lesz a kérdező, akinek nem jutott szék.

23. Cicás játék

Körben állnak a gyerekek, belül van a cica. Ének: "Ilyen cica mellett, aludni is lehet, ugorj, cica, indulj már, a sok egér téged vár."

A cica elkiáltja magát, mondjuk: "Szaladjatok! Kék!" Akin van kék színű ruhadarab, szaladni kezd. Az elkapott gyerek lesz a cica, s a játék megy tovább.

24. Sajnállok, cicuskám!

Körben ülnek a gyerekek, választanak egy cicát, akinek meg kell nevettetnie valakit. A kör közepében odaguggol egyikük elé, és keservesen elnyávogja magát. Az ülőnek komolyan azt kell mondania: "Sajnállok, cicuskám!" Ha közben elneveti magát, ő lesz a cica.

25. Játsszátok el a mesét (bábjáték/papírból álarcok/színdarab), a felvételt küldjétek el az AMAPED-nek! A legjobban sikerült munkák az aktuális tanév végén (június 15.) jutalomban részesülnek.

Van háziállatod? Ha van, milyen állatod van? Ha nincs, melyet szeretnél? Miért? Mit csinálsz szívesen a házi kedvenceddel? Beszélgessetek erről!

A CSUDAÁLLATOK

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy ember, a szakálla kender⁷.

No, én sok országot-világot bejártam, de ilyen embert még nem láttam, de még hírből sem hallottam.

Nem a szakálla miatt mondom ezt, hanem azért, hogy ez az ember soha igazat nem mondott, s ha szóra nyitotta a száját, csak úgy dőlt belőle a hazugság.

S haj, mekkorákat hazudott!

Hát erről az emberről mesélek én nektek.

Egyszer ez a világhazugja ember elment a vásárra, ottan találkozott egy atyafiával⁸, bezzeg hogy örvendeztek egymásnak, s töviről-hegyire elkérdézték egymástól:

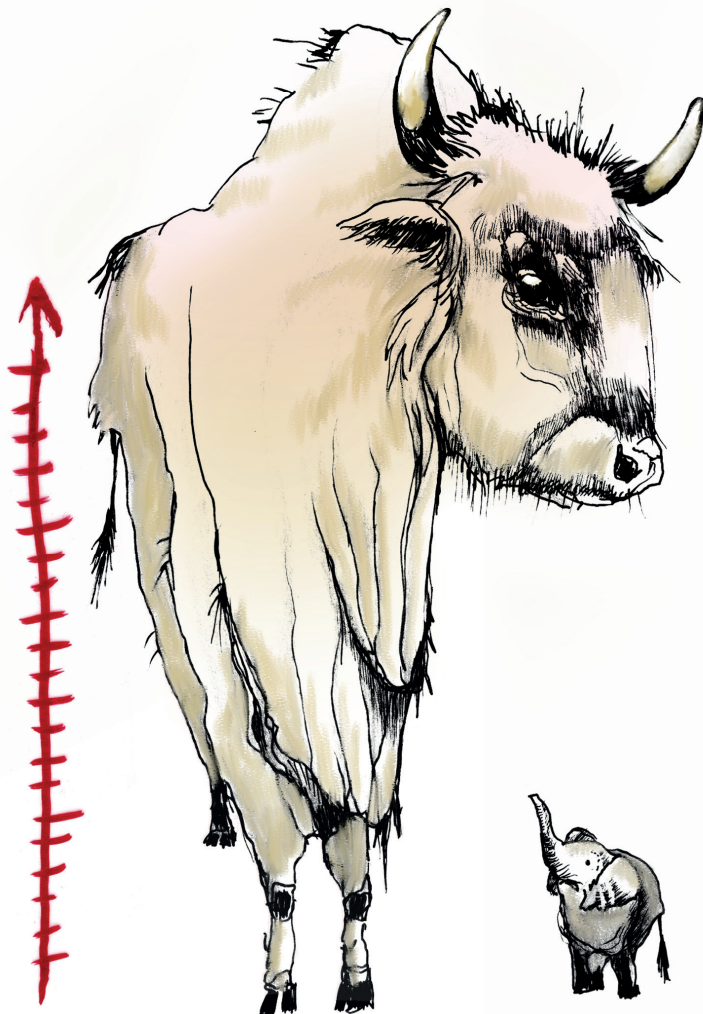
Mi újság otthon? Hogy s mint megy a soruk?

Hiszen csak ez kellett a hazug embernek, hogy beszédnek eredhetett.

⁷ Magasra növő rostonövény, amiből kötelet, madzagot is készítenek

⁸ Ugyanazon helyről származó személy

– Hej, nekem, hála legyen az istennek, ugyancsak jól megy a sorom.

Annyi a pénzem, hogy majd felvet.

Ökrömnek, lovamnak, birkámnak számát sem tudom.

Hanem ez mind semmi. Van nekem egy olyan csuda nagy ökröm⁹, hogy nagyobb egy elefántnál.

Aztán van egy kakasom, aki pótolja az órát.

Minden áldott órában éppen akkor kukorékol, mikor a toronyban üt az óra. Hm.

Ez még semmi.

Van egy olyan kutyám, hogy úgy ír s olvas, mint a vízfolyás.

– Ejnye, ejnye – álmélkodott az atyafi –, ezek igazán csudaállatok.

– No, majd egyszer ellátogatok kigyelmedhez¹⁰, hadd lássam a gazdaságát s különösen azokat a csudaállatokat.

Azzal istennek ajánlották egymást, ez is, az is ment az útjára. Hanem a hazug ember, amint hazafelé ballagott, megbánta ám szertelen dicsekedését.

– Ejnye, ejnye – mondotta magában –, mégsem kellett volna ilyen nagyokat föllenteni.

Mit mondok majd, ha csakugyan meglátogat az én atyámfia?

⁹ Kifejlett szarvasmarha

¹⁰ Megtisztelő népies megszólítás

Ahogy hazament, nem tudta elhallgatni a felesége előtt, hogy micsoda nagy bolondságot csinált.

Mi lesz most, ha eljön az atyafi?

De amilyen nagy hazug volt az ember, éppen olyan furfangos volt a felesége.

Azt mondta az urának:
– Bizony ha füllentett, akkor csak menjen el kend¹¹ hazulról, s vissza se jöjjön, míg hírt nem adok kendnek. Majd helyrecsavarintom én a kend dolgát, ha ide jó az atyánkfia.

Hát el is ment a hazug ember, s bezzeg hogy két nap sem telt belé, jött az atyafi.

– Adjon isten, húgomasszony. Itthon van-e az én kedves öcsémuram?

– Ó, lelkem bácsi –
sopánkodott a furfangos asszony –,
éppen ma reggel mentek Budára,
annak a csuda nagy ökörnek a hátán!

– Ugyan úgy-e? Ejnye, de sajnálom.
Pedig éppen azt a csuda nagy ökröt szerettem volna meglátni.
Hát azt a csudakakast, amelyik pontosan órára kukorékol, láthatnám-e?

¹¹ Parasztemberek, főként férfiak megszólítása egymás között

– Hogyne, hogyne! – mondta az asszony.
Amint mentek az ól felé, éppen délre harangoztak,
s hát, uram teremtőm, a kakas egy nagyot kukorékol!

– No, ez igazán csuda – álmétkodott az atyafi.
Pedig csak véletlen volt a kakas kukorékolása.

De mikor az asszony az ól ajtaját kinyitotta, a kakas akkor is
kukorékol ám egy jó nagyot.

– Hát most mért kukorékol? – kérdezte az atyafi.

– Jaj, lelkem bácsi, ez a kakas olyan kakas,
hogy akkor is kukorékol, ha idegen ember jő
hozzánk.

Jelenti, hogy vigyázzunk, hátha rossz
szándékkal jött az idegen ember.

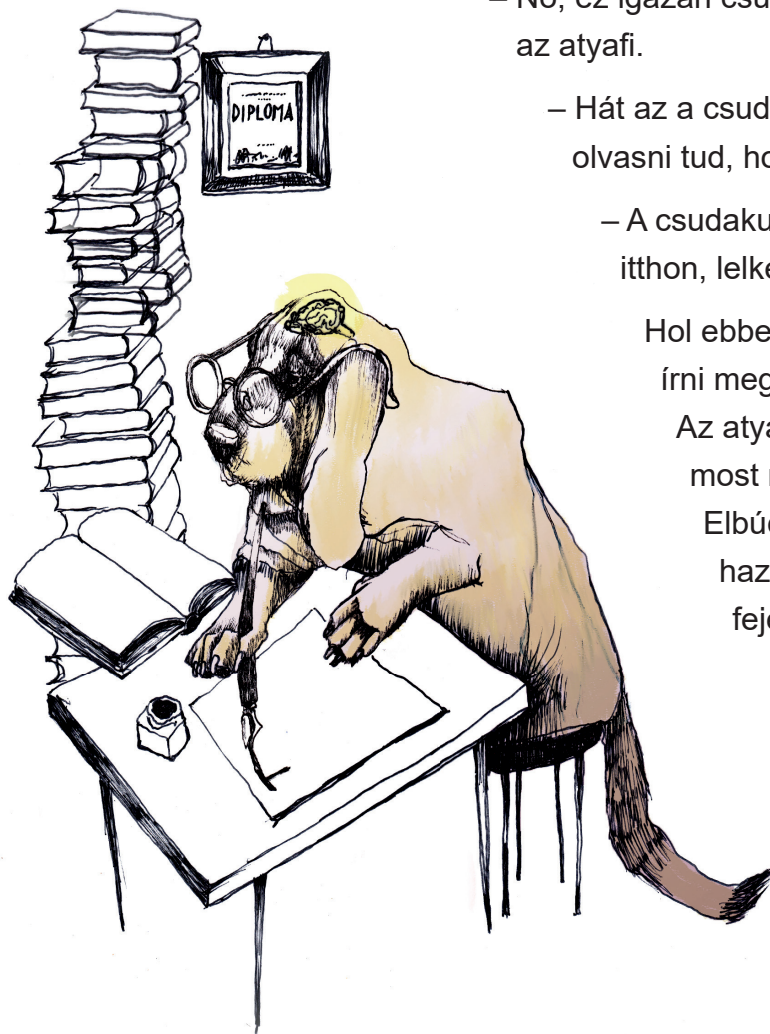
– No, ez igazán csudakakas – áradozott
az atyafi.

– Hát az a csudakutya, melyik írni s
olvasni tud, hol van?

– A csudakutya? Hétszámra nincs az
itthon, lelkem bácsikám.

Hol ebbe, hol abba a városba jár, s
írni meg olvasni tanítja a kutyákat.
Az atyafi fejét csóválta, de
most már nem szólt semmit.
Elbúcsúzott, s amint ment
hazafelé, folyton hümmögött,
fejét csóválta.

– Lám, lám – mondotta
magában –,
nagy hazug az én
atyámfia, de különb
hazug a felesége.
Ami igaz, igaz:
ügyesen kihúzta az
urát a hazugságból,
még nagyobb
hazugsággal.

FELADATOK A MESE FELDOLGOZÁSÁHOZ

1. Kik a mese főszereplői?

2. Milyen állatokkal talákoztatok a mesében? Keretezd be a helyes választ!

egér

kakas

ökör

macska

kutya

tyúk

3. Számozással állítsd időrendi sorrendbe a mondatokat!

- Az atyafi gondolta, bizony elmegy megnézni azokat a csudaállatokat.
- A vásárbán találkozott az atyafiával.
- Összevissza hazudozott az állatairól neki.
- A furfangos feleség az uránál is nagyobbakat hazudott az atyafinak.
- Volt egyszer egy hazudós ember.
- Csak a hazudós ember feleségét találta otthon.

4. Meséld el a történetet a képek segítségével!

5. Egészítsd ki a szöveget a múlt idő -t illetve -tt jelével!

Egyszer ez a világhazugja ember elmen__ a vásárra, ottan találkozo__ egy atyafiával, bezzeg hogy örvendez__ek egymásnak, s töviről-hegyire elkerdez__ék egymástól: mi újság otthon? Hogy s mint megy a soruk? Hiszen csak ez kelle__ a hazug embernek, hogy beszédnek eredhete__.

6.

Mit rágott ki az egerecske a szövegből? Pótold a hiányzó betűket!

Hej, nekem, h__la legyen az istennek, ugyancsak j__l megy a sorom. Annyi a p__nzem, hogy majd felvet. Ökrömnek, lovamnak, birk__mnek sz__m__t sem tudom. Hanem ez mind semmi. Van nekem egy olyan csuda nagy ökröm, hogy nagyobb egy elef__ntn__l. Azt__n van egy kakasom, aki p__tolja az __r__t: minden __ldott __r__ban __ppen akkor kukor__kol, mikor a toronyban üt az __ra. Hm. Ez m__g semmi. Van egy olyan kutya__m, hogy __gy __r s olvas, mint a v__zfoly__s. - Ejnye, ejnye - __lm__lkodott az atyafi -, ezek igaz__n csuda__llatok. No, majd egyszer ell__togatok kigyelmedhez, hadd l__ssam a gazdas__g__t s különösen azokat a csuda__llatokat.

7.

Keresd meg a szavak ellentétét a szövegben!

igazmondó _____

nagy _____

pontos _____

8. Hogyan mondanád másképpen?

furfangos _____

hazudik _____

hümgetett _____

helyrecsavarintom _____

kihúzta a hazugságból _____

9. Egészítsd ki!

a) országot-világot, töviről-hegyire; árkon-_____;

hegyen-_____;

bűvös - _____; csillog-_____;

dirrel – dúrral; dirmeg – _____

b) Írj egy-egy mondatot a fenti szó párokkal!

10. Hogyan mondanád ezeket a mondatokat másképpen, ha a fenti szó párokat kellene használnod?

Elmesélte aprólékosan a történetet. _____

Nagyon mérgesen mesélte el a történetet. _____

Mormogott valamit az orra alatt. _____

Már messze járt, mire kiderült a csel. _____

11. Gyűjtsetek szópárokat!

+

a) Ismétléses mellérendelések:

szóismétlés: néha-néha, addig-addig, _____

- töismétlés: körös-körül, mentek-mendégéltek, _____

b) Valódi mellérendelések:

két különböző szóalak kapcsolódik:

- alakok jelentésük szerint lehetnek:

szinonimák: búja-baja, csurran-cseppen, _____

ellentétes jelentésűek: égen-földön, fel-alá, _____

választóak: felébe-harmadába, előbb-utóbb, _____

kapcsolatos jelentésűek: sakk-matt, _____

12. Írd körül!

töviről – hegyire

csóválta a fejét

felvet a pénz

hétszámra

olvas, mint a vízfolyás

13. Ez a közmondás illik a meséhez. Szerinted miért?

A hazug embert hamarabb utoléri, mint a sánta kutyát.

14. A magyar nyelvben sok olyan szóláshasonlat van, amely egy állat jellegzetes tulajdonságára utal. Pl. egy emberre, aki gyors, azt mondjuk, hogy fürge, mint a nyúl.

Tudod milyen tulajdonságot szoktunk kifejezni a következő állatokkal?

_____, mint a bárány.

_____, mint a kutya.

_____, mint a liba.

_____, mint a pulyka.

_____, mint a disznó.

15. Melyik szó illetve szókapcsolat illik a mondatba? Válaszd ki a meséből!

a) Ennek a bácsinak igazán hosszú, őszes _____ van.

Szerintem a Mikulásra hasonlít.

b) _____ elmesélte a történeteket. Szinte olyan, mintha ott lettem volna.

c) Már korán reggel _____, a kakassal együtt kel fel.

d) Egyszer volt _____ kutyavásár!

16. Rajzold le:

Mi nagyobb egy elefántnál?

A(z) _____ nagyobb egy elefántnál.

17. Folytasd a sort!

nagy – nagyobb – legnagyobb

hangos _____

pontos _____

okos _____

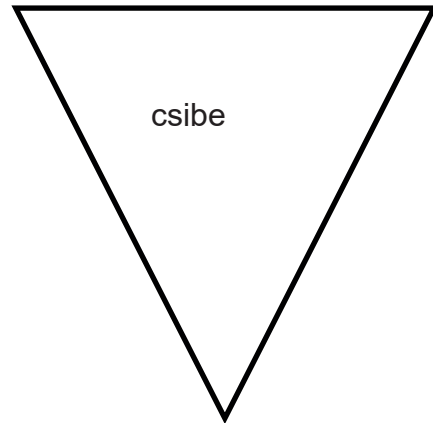
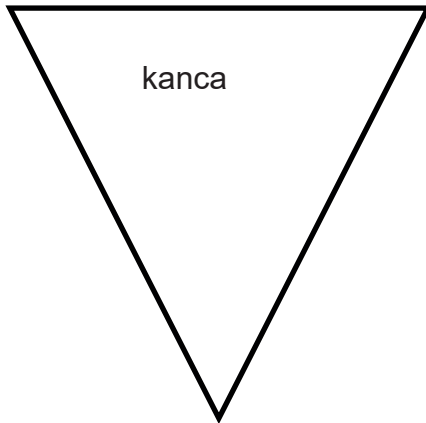
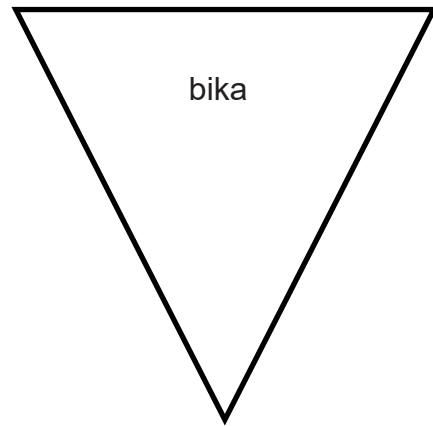
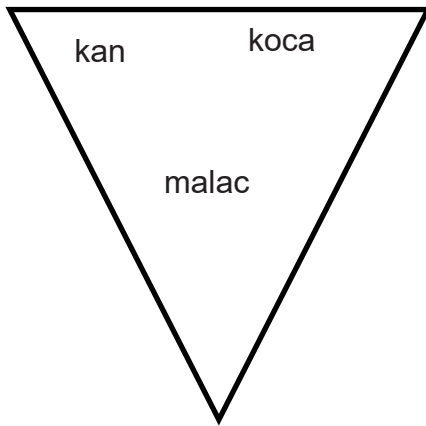
ügyes _____

furfangos _____

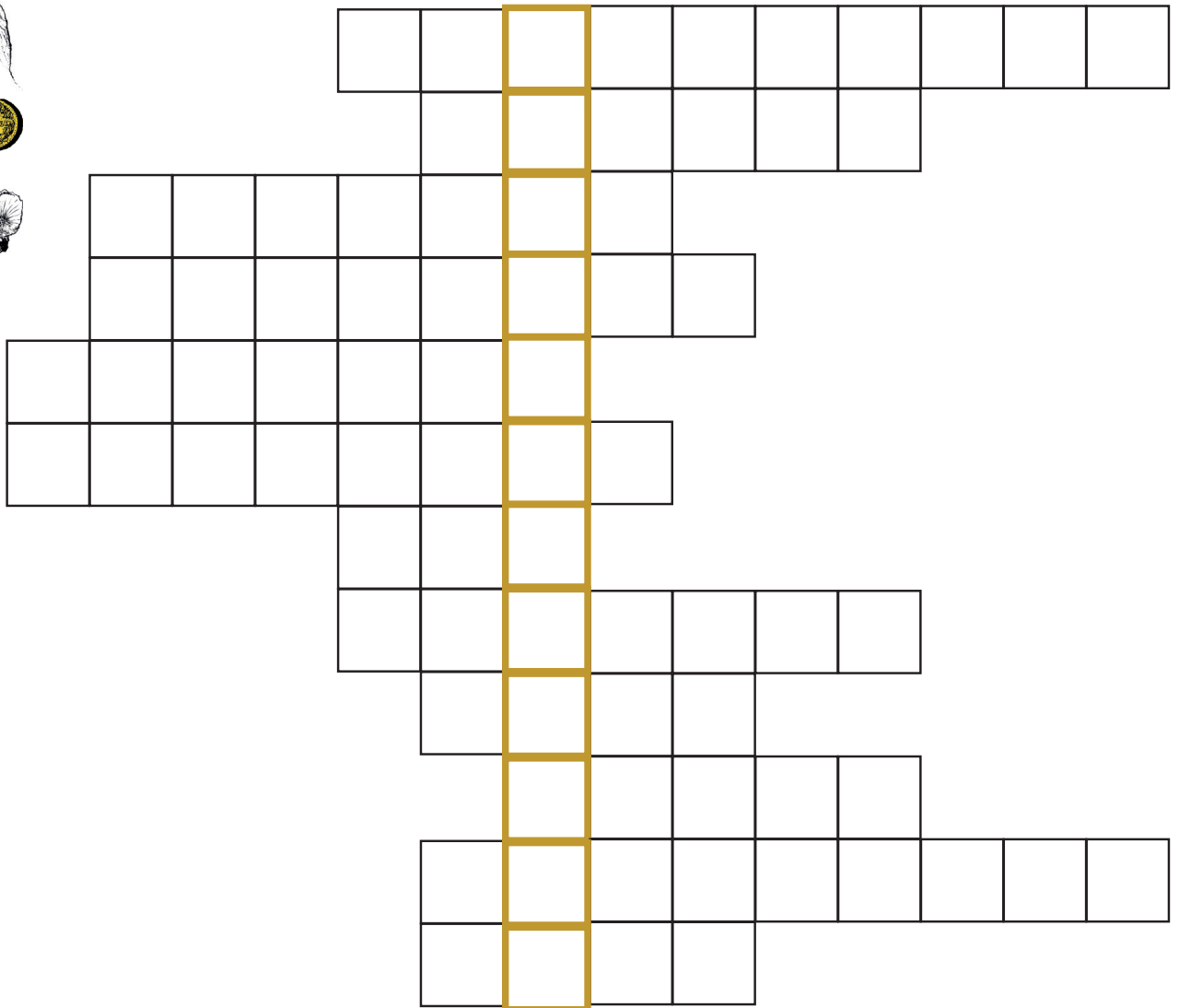
bolond _____

18. Egészítsd ki a családfákat a megadott példa alapján!

19. Oldd meg a keresztrejtvényt! Mi a megfejtés?

- henceg
- teker
- az igazmondó ellentéte
- rosnövény, mely magasra nő, és érdekes a levele
- a macska egyik legnagyobb ellensége
- azt mondja: iá
- ebédidő
- hazudik más szóval
- később
- ezt csinálja a hazug ember kutyája a környező városokban
- sóhajtozó hangon panaszkodó.
- Tanulj tinó, _____ lesz belőled!

20. Énekeljétek és játsszátok el az Én elmentem a vásárba kezdetű magyar népdalt!

Én elmentem a vásárba félpénzzel,
tyúkot vettem a vásárban félpénzen.
Tyúkom mondja: kitrákotty.

Kárikittyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénzem.

...Csirkém mondja: csip, csip, csip,

...kakas mondja: bok- ré- ta,

...récém mondja: rip haj - nal,

...pulykám mondja: dan- da - rú,

...ludam mondja: gi - gá - gá,

...disznóm mondja: rőf, rőf, rőf,

...juhom mondja: be - he - he,

...kecském mondja: mek, mek, mek,

...csikóm mondja: nyi - ha - ha.

21. Játsszátok memoryt a 181. oldalon található szó- és képkártyák segítségével!

22. Játékok háziállatokkal:

a) Vidám hangverseny

Kiküldünk egy kitalálót. Minden játékos kap egy állatnevet, melyet utánoznia kell. Behívjuk a kitalálót, s mindenki egyszerre utánozza hangosan az állatokat 4-5 másodpercig. Ki kell találni, hogy ki melyik állatot utánozta. Akiknél eltalálta, azok közül megy ki valaki. A játék folytatódik.

b) Székes – helycserélős játék

A gyerekek körben ülnek, eggyel kevesebb a szék. Mindenki kap egy állatnevet. Egy játékos a kör közepében áll, mond két állatnevet, nekik helyet kell cserélniük, de közben ő is le akar ülni. Mivel kevesebb a szék, mindig marad valaki középen. Ha elhangzik, hogy Mind! – mindenki helyet cserél.

c) Barkochba játék

Készítetek papírcédulákat, amelyekre a háziállatok nevét írtátok! (A legjobb, ha egy személy vezeti a játékot. Ő írja fel az állatokat is, hogy a többieknek ne legyen olyan egyszerű a dolguk.) Mindenkinek egy papírlap kerül a homlokára, melyet az illető nem láthat. Igennel és nemmel megválaszolható kérdésekkel próbáljátok kideríteni, milyen állatok vagytok!

d) Állatos párkereső

A tanár cédulákra felír párosával állatneveket, majd szétszórja a teremben írással lefelé. Minden játékos felemel egyet, és elkezdi az állat mozgását utánozni. Ez alapján kell megtalálni a párjukat. A leggyorsabb páros nyer.

e) Állatos - mutogatós

A gyerekek húznak egy állatnevet. Eldönthetik, hogy elmutogatják az állat mozgását, vagy kezük és testük segítségével az állat nevének betűit formázzák meg. A többieknek ki kell kitalálniuk, milyen állatról van szó.

f) Körjáték nagyobb csoportnak

A gyerekek körben ülnek székeken, a tanár négyféle állatnévvel nevezi el őket (nem sorrendben), és ezeket mondja hangosan, véletlenszerűen. Pl. macska, kutya, tehén, kutya, ló stb. Aki hallja a saját állatnevét, eggyel arrébb ül, mondjuk mindig jobbra. Ha nincs üres szék, akkor a szomszéd ölébe kell ülnie. Csak az tud tovább haladni, akinek senki nem ül az ölében. A játék akkor ér véget, amikor az első játékos visszaér a saját kiindulási helyére.

23. Csudaállatok. Ebben a feladatban a kreativitásotokra lesz szükségetek.

a) Alkossatok összetett állatokat úgy, hogy az első állat utolsó szótagja megegyezzen a másik első szótagjával, pl.: lepkecske, csigalamb, libari!

Gyűjtsetek, amennyit csak tudtok!

b) Vicces rajzos játék. A gyerekek kitalálnak egy állatot, elővesznek egy lapot, 3 részre hajtják, majd a felső harmadba rárajzolják az állat fejét. Ha kész, behajtják, és továbbadják a szomszédnak. Ő a testét fogja megrajzolni, majd ismét behajtvá továbbadja. A következő játékos a lábát rajzolja meg az állatnak. Végül mindenki megmutatja a vicces állatfigurát.

c) Ketten rajzolni egyet. A táblához 2 játékost hívunk ki, akiknek megsúgjuk, milyen állatot kell lerajzolniuk. Természetesen különféléket, és egymásról nem tudhatnak. A krétát egyszerre mindkettőjüknek fogniuk kell, így a rajzolás csak „közös megegyezéssel” válik lehetővé.

Rajzolás közben nem beszélhetnek! Mókás figurák születnek a közös munka végén, amikor elmondják, mit kellett rajzolniuk.

A játékot úgy is eljátszhatjuk, hogy párosával, egymással szemben ültetjük le a gyerekeket, páronként adunk egy ceruzát és egy papírlapot.

d) Ábrázoljátok rajz segítségével a kitalált kedvencet! Munkátokat küldjétek el az AMAPED-nek! A legjobban sikerült munkák az aktuális tanév végén (június 15.) jutalomban részesülnek.